

UITKOMSTEN RAADPLEGING VAN
ONDERNEMERS IN DE
BOOMKWEKERIJSECTOR OVER DE
TOEKOMSTVERKENNING VAN HET
PRODUKTSCHAP TUINBOUW

BIJeenKOMSTEN 29 AUGUSTUS EN
1 SEPTEMBER 2005

Utrecht, oktober 2005

**UITKOMSTEN RAADPLEGING
 ONDERNEMERS IN DE
 BOOMKWEKERIJSECTOR OVER DE
 TOEKOMSTVERKENNING VAN HET
 PRODUKTSCHAP TUINBOUW
 BIJEENKOMSTEN 29 AUGUSTUS EN
 1 SEPTEMBER 2005**

INHOUD

Blz.

1.	INLEIDING.....	1
2.	VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE	2
2.1	KWALITATIEF ONDERZOEK.....	2
2.2	SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN	2
2.3	OPBOUW VRAAGSTELLING.....	3
2.4	VERIFIEERBAAR.....	4
2.5	BELANG VAN VOORLICHTING	4
2.6	ROL BERENSCHOT	4
3.	UITKOMSTEN VAN DE PANELSESSIES.....	5
3.1	PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES	5
3.2	DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN	6
3.3	DRAAGVLAK VOOR DE FUNCTIES VAN HET SCHAP	8
3.4	UITKOMSTEN TAKEN PT	9
3.4.1	Markt en promotie.....	9
3.4.2	Onderzoek en innovatie.....	10
3.4.3	Kwaliteit.....	12
3.4.4	Milieu en Energie.....	13
3.4.5	Arbeid	13
3.4.6	Totaalbeeld over alle taken.....	15
3.5	ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT	15
4.	INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES.....	17
4.1	DE ROL VAN BERENSCHOT	17
4.2	DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT	17
4.3	DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN	17
4.4	DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE.....	17
4.5	WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE.....	18
4.6	DE POSITIE VAN DE BRANCHEORGANISATIES	18

4.7	VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG	18
4.8	BASISHOUDING EN OVERTUIGING.....	18
4.9	BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN	18
5.	SAMENVATTING	20

1. INLEIDING

Minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in zijn brief van 17 november 2004 aan de Tweede Kamer, aangegeven dat alle productschappen en bedrijfsschappen een realistische toekomstverkenning moeten uitvoeren naar de in de eerstkomende jaren te verwachten en gewenste ontwikkelingen. In deze toekomstverkenning moet worden aangegeven welke taken het schap in de komende jaren wil gaan uitvoeren. Daarbij moet beargumenteerd worden wat de waarde is van deze activiteiten voor het sectorbelang en voor het algemeen belang en waarom deze activiteiten met collectief geld moeten worden gefinancierd.

Voor de minister is draagvlak voor de activiteiten van de schappen essentieel. Draagvlak bij de dragende organisaties en draagvlak bij de ondernemers in de sector die de heffingen moeten betalen. Ook hecht hij aan een goede besturing van de schappen (good governance).

Gedurende het traject van opstellen van de toekomstverkenning voor het Productschap Tuinbouw (PT) zijn de takenpakketten voor de verschillende sectoren besproken met de zes sectorcommissies binnen het PT. Voorts is de tuinbouwbrede toekomstverkenning door het bestuur vastgesteld. In bestuur en commissies is draagvlak gebleken voor de voorgelegde voorstellen.

De volgende stap in het proces van draagvlaktoetsing zijn de bijeenkomsten waarbij de toekomstverkenning voorgelegd wordt aan de ondernemers die de heffing betalen. In deze rapportage worden de uitkomsten van deze bijeenkomsten beschreven. Hierbij wordt ingegaan op de uitkomsten per sessie, maar eveneens zal een overkoepelende conclusie worden gegeven.

2. VERANTWOORDING GEHANTEERDE METHODE

2.1 KWALITATIEF ONDERZOEK

De SER heeft een coördinerende rol bij het opstellen van de toekomstverkenningen door de schappen. Ook de methode van toetsing van de voorlopige toekomstverkenningen is in overleg met de SER vastgesteld. De aanpak is in het overleg platform met de SER en de schappen besproken, waarbij een duidelijk voorkeur is uitgesproken voor een kwalitatief onderzoek door middel van panels die zijn samengesteld uit ondernemers uit de sectoren.

Deze keuze voor kwalitatief onderzoek met panels is gekozen omdat het de mogelijkheden biedt om dieper door te vragen over argumenten, meningen, suggesties en patronen.

Berenschot maakt daarbij gebruik van computers waardoor het mogelijk wordt alle input van de aanwezigen te registreren.

De sessies leveren ook kwantitatieve uitkomsten op. Gezien de omvang van de bijeenkomsten kan geen statistische zekerheid aan deze uitkomsten worden ontleend, wel geeft het een illustratief beeld van de meningen tijdens de sessies.

De SER heeft aangegeven dat het onderzoek zich moet beperken tot het betrouwbaar weergeven van de resultaten. Het is aan de schappen zelf om op basis van de uitkomsten van dit onderzoek en de meningen van de dragende organisaties te bepalen tot welke wijzigingen dit zal leiden in de voorlopige toekomstverkenning van de sector.

2.2 SAMENSTELLING VAN DE GROEPEN

Voor de sector bomen en vaste planten zijn twee panels georganiseerd.

Voorafgaande aan het uitnodigen van deelnemers, zijn de gewenste samenstellingen van de groepen in de sessies vastgesteld. Per sessie is bepaald welke mix van schakels in de keten, omvang, en georganiseerd/ ongeorganiseerd, gewenst is.

Voor het uitnodigen van deelnemers is uitgegaan van de bestanden van het PT. Deze bestanden zijn door een gespecialiseerd bureau overgenomen en vervolgens zijn "at random" de namen van ondernemingen geselecteerd door de computer. Deze ondernemingen zijn gebeld, met de vraag of ze zouden willen deelnemen. Vervolgens zijn de plaats in de keten, bedrijfsomvang en of de ondernemer geverifieerd en is gevraagd of de ondernemer al dan niet georganiseerd is. Er werd net zolang gebeld tot ieder van de categorieën in de gewenste omvang gevuld was.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de gewenste samenstelling en wat de uiteindelijke samenstelling van de groepen is geweest. Deze wijken af, omdat enkele personen zich op het laatste moment hebben afgemeld, dan wel zonder aankondiging niet zijn verschenen. Eveneens is gebleken dat een aantal deelnemers die in het telefoongesprek hadden aangegeven niet georganiseerd te zijn, toch als "georganiseerd" te categoriseren is.

Type ondernemer	Uitgenodigd	Aanwezig
Teler/kweker klein georganiseerd	10	7
Teler/kweker groot georganiseerd	10	9
Teler/kweker klein ongeorganiseerd	4	4
Teler/kweker groot ongeorganiseerd	4	3
Handelaar klein georganiseerd	4	2
Handelaar groot georganiseerd	2	4
Handelaar klein ongeorganiseerd	2	1
Handelaar groot ongeorganiseerd	2	1
Tuincentrum	2	2
Totaal	40	33

2.3 OPBOUW VRAAGSTELLING

In overleg met de SER en andere betrokken onderzoekbureaus is gekozen voor het hanteren van een mix van keuzevragen (vijfpuntsschaal), stellingen en open vragen. Deze laatste vorm geeft de mogelijkheid om antwoorden toe te lichten en suggesties naar voren te brengen.

De kenmerken van de deelnemers zijn vastgelegd om eveneens doorsneden te kunnen maken op type ondernemer, omvang, georganiseerd/ongeorganiseerd.

Als eerste stap in de draagvlakmeting zijn de deelnemers stellingen voorgelegd over de waarde van collectief gefinancierde activiteiten in algemene zin. Vervolgens is de mening gepeild over het belang van de functies van het schap (volgens de omschrijving van de SER).

Daarna zijn de voorstellen uit de (door het bestuur en de sectorcommissie van PT vastgestelde) toekomstverkenning voorgelegd per taak. Daarbij is achtereenvolgens gevraagd naar het belang van de taak voor bedrijfsvoering; het belang van het ver-

plicht collectief financieren van deze activiteit via het PT; alternatieve vormen van financieren en de hoogte van de voorgenomen uitgaven). Hierdoor is per taak een beeld verkregen van de mening van de deelnemers. Tenslotte zijn vragen gesteld over de voorgenomen maatregelen voor goed bestuur (governance-structuur).

2.4 VERIFIEERBAAR

Alle stemmingen en commentaren zijn in computerbestanden vastgelegd. Uit de antwoorden op de vragen zijn de rechte tellingen gemaakt en zijn grafische voorstellingen per sessie afgeleid. Deze basisgegevens zijn vastgelegd in de computer, zodat het mogelijk is om de redenering van Berenschot, van rechte tellingen en directe commentaren, naar patronen en conclusies te volgen. De bevindingen in deze rapportage zijn terug te herleiden naar de 'ruwe' uitkomsten van de bijeenkomsten.

De opmerkingen die tijdens de "eerste ronde" en de discussies zijn gemaakt, zijn tijdens de sessies vastgelegd en later toegevoegd aan de rapportage.

2.5 BELANG VAN VOORLICHTING

De ondernemers zijn voorgelicht door middel van een folder waarin de belangrijkste elementen van de toekomstverkenning voor de betreffende sector zijn beschreven, aangevuld met voorbeelden van activiteiten die het PT per hoofdtaak uitvoert. Daarnaast is de mogelijkheid geboden om het volledige rapport van de toekomstverkenning op te vragen.

Bovendien is het noodzakelijk gebleken om de toekomstverkenning ook te presenteren tijdens de bijeenkomsten om deelnemers voor te lichten en aanvullende vragen ter verduidelijking te laten stellen.

2.6 ROL BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is volgens de richtlijnen van de SER aangegeven als objectief en neutraal. Het gaat om een onderzoeksopdracht, niet om een advies aan het PT of aan de SER. Berenschot geeft met deze rapportage geen oordeel, maar een samenvatting van de meningen die tijdens de sessies naar voren gekomen zijn.

3. UITKOMSTEN VAN DE PANELSESSIES

De deelnemers is gevraagd te scoren op een vijfpuntsschaal. Voor het rapporteren over de uitkomsten hebben wij de volgende indeling gehanteerd:

Gemiddelde	Benaming onderzoeksresultaat
>4,5	Zeer mee eens/ zeer belangrijk / veel te weinig
3,5 – 4,5	Mee eens / belangrijk/ te weinig
2,5 – 3,5	Neutraal/ voldoende
1,5 – 2,5	Mee oneens/ onbelangrijk/ te veel
< 1,5	Zeer mee oneens/ zeer onbelangrijk/ veel te veel

Een evenwicht in de scores komt dus op 3, een per saldo neutrale uitkomst. Afwijkingen van deze score in de eerste decimaal achter de komma, lijken wellicht gering, maar de patronen die er achter liggen verschillen significant. Indien een uitkomst precies tussen twee categorieën valt, bepaalt het tweede cijfer achter de komma welke benaming de uitkomst krijgt. Bijvoorbeeld bij een uitkomst van 2,5 krijgt de uitkomst de benaming neutraal indien meer dan 2,50 en “onbelangrijk” indien minder dan 2,50.

De kanttekening blijft van kracht dat het in het onderzoek niet gaat om een kwantitatief, statistisch verantwoord onderzoek. De patronen zijn belangrijk door het kwalitatieve inzicht dat zij geven. Dit inzicht wordt versterkt door de opmerkingen die in het systeem zijn vastgelegd en de resultaten van de discussie over de onderwerpen.

3.1 PATRONEN UIT DE STARTDISCUSSIES

In beide sessies van de sector boomkwekerijen en vaste planten tekent zich een scheiding der geesten af. Een vrij grote minderheid uit zich in negatieve termen over het PT; we betalen te veel en zien er te weinig voor terug. Enkele deelnemers pleiten voor afschaffing van het PT.

Anderzijds zijn er aanwezigen die de waarde van het PT benadrukken en die waarschuwen voor de effecten van een verkleining van het takenpakket van het PT.

De meeste aanwezigen nemen een tussenpositie in en spreken zich uit voor het reduceren van kosten en reduceren van het pakket van taken. Het omslagstel met verplichte heffingen leidt tot weerstand. Het is niet duidelijk waar het geld heen gaat. De voordelen zijn niet zichtbaar en niet duidelijk.

Het beeld dat de meerderheid heeft van het PT is niet vleidend. Te duur, log, bureaucratisch en te weinig democratisch. Het zijn beelden die in stellige termen worden ingebracht en die de gevoelstemperatuur naar het PT aangeven.

Deelnemers, ook de neutrale en voor het PT positieve mensen, pleiten voor een omvorming van het PT. Kritisch kijken naar het takenpakket en de toegevoegde waarde. Dat moet dan resulteren in een slanker pakket van taken en vooral lagere heffingen. Promotie wordt door enkelen genoemd als een post die veel lager zou kunnen.

Enkele aanwezigen wijzen op het risico dat kennis die met geld van het PT wordt ontwikkeld, binnen korte termijn ook gebruikt wordt door concurrenten in het buitenland. Nederland loopt te ver voorop. Anderen wijzen dan op het belang van het voorop lopen in de internationale concurrentie.

Tijdens de startronde en de daarop volgende presentatie van de taken die in de toekomstverkenning zijn opgenomen, blijkt onbekendheid met de taken en activiteiten van het PT.

De meningen en stemmingen zijn kritisch. Tijdens de eerste sessie in Alphen was dat in gematigde vorm het geval. Tijdens de tweede sessie in Vught, was de stemming bij een aantal aanwezigen niet alleen kritisch, maar ook negatief naar het PT. Meerdere deelnemers spraken zich expliciet uit voor afschaffing. Dat was niet te beïnvloeden door de aanwezigen die een positiever oordeel hadden over het PT.

3.2 DRAAGVLAK VOOR VERPLICHT GEFINANCIERDE COLLECTIEF ACTIVITEITEN

Het draagvlak voor het uitvoeren van 'verplicht collectief gefinancierde activiteiten' is in kaart gebracht door de deelnemers van de sessies drie stellingen voor te leggen. De onderstaande tabel geeft de uitkomsten op deze drie stellingen weer. Een toelichting op de resultaten staat vermeld onder de tabel.

STELLING	
Alle ondernemingen in een sector moeten verplicht meebetalen aan zaken die voor de gehele sector van belang zijn.	Neutraal (3,0)
Er moet een organisatie zijn die alle bedrijven kan verplichten om aan bepaalde activiteiten mee te doen of zich aan regels te houden om te voorkomen dat enkele individuele bedrijven de sector schaden.	Neutraal (3,0)
Overheden en andere instanties zijn vaak bereid om geld te investeren in een sector, als de sector zelf ook meebetaalt. Alle bedrijven in de sector moeten meebetalen aan deze eigen bijdrage vanuit de sector	Neutraal (3,0)

STELLING 1: ALLE BEDRIJVEN MOETEN VERPLICHT MEEBETALEN

Hoewel de gemiddelde score over deze stelling neutraal (3,0) is, is er geen enkele deelnemer die neutraal heeft geantwoord. Alle deelnemers hebben dus een overtuiging, die op een duidelijke manier wordt gegeven. We zien hier een scheiding der geesten in het oordeel over het basisprincipe van een productschap, waarbij het aantal scores aan de positieve zijde licht overheerst. Een kleine meerderheid is het dus eens met het principe van een verplichte heffing.

STELLING 2: VERPLICHTEN TOT NAVOLGEN VAN REGELS

Ook hier blijkt de hiervoor bedoelde scheiding der geesten en is er een kleine meerderheid die de stelling ondersteunt en dus bevestigt dat er een organisatie moet zijn die alle bedrijven kan verplichten aan bepaalde activiteiten mee te doen en opgestelde regels na te volgen.

STELLING 3: ALS ANDEREN WILLEN BIJDAGEN IS EIGEN BIJDRAGE VAN DE SECTOR NOODZAKELIJK

Hier herhaalt zich het patroon van de reacties op de vorige stellingen; een lichte meerderheid die de stelling ondersteunt met een grote onderlinge verdeeldheid.

PATROON UIT DE DRIE STELLINGEN

De drie stellingen gaan over de kern van de toegevoegde waarde van het productschap. Moeten alle sectorgenoten betalen? Moet een schap dwingend verordeningen kunnen opleggen?. Moet een schap fondsen bijeenbrengen waarmee bepaalde activiteiten in samenwerking met andere instanties kunnen worden gefinancierd?

Samengevat ziet een lichte meerderheid het nut en toegevoegde waarde van het schap. Tegelijkertijd is er een duidelijke afgetekende groep ondernemers die de basisfuncties van het schap niet onderschrijft.

Naar ons inzicht gaat het hier om de vraag in hoeverre collectieve belangenbehartiging en het collectief uitvoeren van nuttige taken, nog op steun kan rekenen. Deze steun blijkt niet breed aanwezig. Dat blijkt ook uit de gevoerde discussies en de eerste ronde van meningsvorming.

3.3 DRAAGVLAK VOOR DE FUNCTIES VAN HET SCHAP

Aan de ondernemers is gevraagd naar het belang dat zij hechten aan de vier hoofdfuncties van het productschap. Het gaat hier om de vier functies die de SER onderscheidt:

- *Overlegplatform*: schappen zijn in hun sectoren de enige sectorbrede overlegtafel waar dragende organisaties en overige stakeholders via overleg en consensus (niet bindende) afspraken kunnen maken.
- *Dienstverlening aan de sector*: schappen ontwikkelen onder eigen verantwoordelijkheid activiteiten ten behoeve van bedrijven in de sector. Zij verlenen producten, diensten en adviezen en geven voorlichting onder andere op het terrein van kennis, product- en marktonderzoek, sectorpromotie, innovatie en bedrijfsvoering.
- *Belangenbehartiging*: schappen zijn voor sectorbrede en maatschappelijke vraagstukken tegelijk aanspreekpunt, onderhandelaar en lobbyist.
- *Regelgeving*: schappen hebben de bevoegdheid om materiële regelgeving oftewel extern bindende afspraken uit te vaardigen en te handhaven. Daarnaast kunnen zij niet bindende sectorbrede beleidsafspraken maken.

Functie	
1 Overlegplatform	Neutraal (2,8)
2 Dienstverlener	Neutraal (2,8)
3 Belangenbehartiger	Neutraal (2,8)
4 Regelgever	Neutraal (2,5)

HOOFDFUNCTIE OVERLEGPLATFORM

Voor de hoofdfunctie overlegplatform zien wij een neutrale score met een tendens naar het negatieve. Hiernaast valt een grote spreiding op die ongeveer gelijk is verdeeld tussen “belangrijk” en “onbelangrijk”.

HOOFDFUNCTIE BELANGENBEHARTIGING

Het patroon is vergelijkbaar met dat uit de voorgaande vraag, maar nu met een lichte meerderheid aan de zijde van “onbelangrijk” en “zeer onbelangrijk”. Uit de ingebrachte commentaren blijkt dat belangenbehartiging ook door de brancheorganisaties en standorganisaties kan worden uitgevoerd.

HOOFDFUNCTIE DIENSTVERLENING

Het gaat hier om de dienstverlenende taken die betrekking hebben op promotie en onderzoek. Ook hier is er een verdeeld beeld waar te nemen. De meeste scores bevinden zich aan de zijde van onbelangrijk en zeer onbelangrijk. In de latere vragen die gaan over de specifieke taken van het PT keren deze patronen terug. Daar blijkt dat de taken op zich wel belangrijk geacht worden, maar dat men het PT niet

ziet als de eerste instantie die deze taken moet coördineren, financieren en aansturen.

HOOFDFUNCTIE BEVOEGDHEID TOT VERORDENINGEN

De hoofdfunctie “verordeningen” wordt van alle vier de hoofdfuncties het meest negatief beoordeeld. Ongeveer 60% van de score is “zeer onbelangrijk” of “onbelangrijk”. Uit de commentaren en de discussie blijkt dat de deelnemers een negatief oordeel hebben over het uitvaardigen van verordeningen in het algemeen. Wanneer bekende voorbeelden genoemd worden, bijvoorbeeld maatregelen bij calamiteiten, is het draagvlak voor deze functie niet groot.

ALGEMEEN BEELD VAN DE HOOFDFUNCTIES

Waar het gaat om de hoofdfunctie “overlegplatform” zijn de patronen en de discussies neutraal tot licht negatief. De patronen worden steeds negatiever bij de hoofdfuncties belangenbehartiging, dienstverlening en verordeningen.

3.4 UITKOMSTEN TAKEN PT

3.4.1 Markt en promotie

	Generieke Promotie	Product promotie	Marktonderzoek	Imago
Belang	Neutraal (3,2)	Neutraal (3,3)	Neutraal (3,0)	Neutraal (3,2)
Door PT?	Neutraal (2,6)	Onbelangrijk (2,4)	Neutraal (2,6)	Neutraal (2,5)
Kosten	Te veel (2,3)			

PATROON HORIZONTAAL

Belang

De score voor de verschillende taken in het pakket “markt en promotie” toont een sterke spreiding, maar komt per saldo uit op neutraal. Een lichte meerderheid van de deelnemers scoort het belang van de taken als “belangrijk” of “zeer belangrijk”. Neutraal wordt weinig gebruikt. Dit duidt op uitgesproken, verdeelde meningen. Productpromotie scoort iets beter dan de andere vormen van promotie. Door de deelnemers werd aangegeven dat dit het meest direct bijdraagt aan de afzet.

Uitvoering / Financiering door het PT?

De scores voor de verschillende taken vertonen spreiding, maar de meerderheid van de scores bevindt zich duidelijk aan de kant van “onbelangrijk” en “zeer onbelangrijk”. Dat wil zeggen dat de meeste deelnemers van mening zijn dat deze taken beter niet door het PT kunnen worden uitgevoerd.

Kosten

Een meerderheid van de deelnemers beoordeelt de kosten voor deze taken “te veel” en “veel te veel”. Er is hier sprake van een uitgesproken kritische mening over de volle breedte van de antwoorden.

PATROON VERTICAAL (PER TAAKGEBIED)

Generieke promotie

Het belang van deze taak wordt neutraal beoordeeld. De meerderheid van de deelnemers scoort het belang van deze taak als “belangrijk” of “zeer belangrijk”. Het PT scoort als financieringsmodel neutraal met een doorslag naar de negatieve kant.

Productpromotie

Het belang van deze taak wordt in zijn totaliteit neutraal beoordeeld, met een meerderheid van de deelnemers die deze taak als “belangrijk” of “zeer belangrijk” beoordeelt. Het PT als financieringsmodel krijgt hier de laagste score. Uitvoering via of door het PT wordt niet ondersteund, de scores zijn daar overwegend negatief. In commentaren wordt aangegeven dat deze taak door ondernemers individueel of in samenwerking kan worden uitgevoerd.

Marktonderzoek

Het belang wordt neutraal gescoord. Een kleine meerderheid beoordeelt deze taak als “belangrijk” of “zeer belangrijk”. Het PT als financieringsmodel wordt door de meerderheid beoordeeld als “onbelangrijk” of “zeer onbelangrijk”. Men geeft aan dat er veel gegevens vrij beschikbaar zijn en dat uitvoering door PT minder voor de hand ligt.

Imagoprojecten

Deze taak wordt qua belang licht onder neutraal gescoord. Uitvoering door of via het PT scoort negatief. De scores zijn wat meer geconcentreerd rond het midden.

TOTAALBEELD MARKT EN PROMOTIE

Het belang van collectieve activiteiten voor markt en promotie wordt qua belang neutraal ingeschat, met een lichte tendens naar een positief belang. Productpromotie scoort qua belang iets hoger, maar daar wordt de keuze voor het PT als orgaan van financiering en uitvoering minder voor de hand liggend geacht. Duidelijk komt naar voren dat de ondernemers de kosten voor al deze activiteiten te hoog vinden. Daarbij speelt ook mee dat de grotere ondernemers aangeven dat hun eigen activiteiten voor markt en promotie een veelvoud zijn van wat ze via het PT uitgeven. Anderzijds wordt aangegeven dat bepaalde vormen van promotie en onderzoek alleen in collectief verband voldoende massa kunnen maken.

3.4.2 Onderzoek en innovatie

	Fundamenteel onderzoek	Praktijkgericht onderzoek	Innovatieve projecten
Belang	Neutraal (2,9)	Neutraal (3,3)	Neutraal (2,7)
Door PT?	Onbelangrijk (2,5)	Neutraal (2,9)	Neutraal (2,7)

Kosten	Te veel (2,0)
--------	---------------

PATROON HORIZONTAAL

Belang

De gemiddelde score voor de verschillende taken in het pakket onderzoek is neutraal, waarbij geldt dat alleen bij praktijkgericht onderzoek een meerderheid van de deelnemers het belang positief beoordeelt. In het takenpakket “onderzoek en innovatie” valt verder een vrij hoog aantal neutrale scores op.

Praktijkgericht onderzoek scoort duidelijk beter dan fundamenteel onderzoek en innovatieve projecten.

Uitvoering / Financiering door het PT?

De scores voor praktijkgericht onderzoek en innovatieve projecten liggen hier wat onder neutraal. Praktijkgericht onderzoek heeft als enige een kleine meerderheid die de financiering door PT als positief beoordeelt. In de commentaren wordt aangegeven dat bedrijven ook veel zelf onderzoek doen, dan wel dat het onderzoek door de standsorganisaties kan worden uitgevoerd of aanbesteed.

Kosten

Hier is sprake van een uitgesproken kritische mening, de scores concentreren zich op de rubrieken “te veel” en “veel te veel”.

PATROON PER TAAKGEBIED

Fundamenteel onderzoek

De score voor deze taak ligt qua belang net onder neutraal met een scorepatroon dat zich in het midden concentreert. De meningen zijn hier relatief gematigd. Uitvoering via het PT wordt onder neutraal gescoord.

Praktijkgericht onderzoek

Aan praktijkgericht onderzoek wordt relatief het grootste belang gehecht. Uitvoering door of via het PT krijgt een neutrale score, die evenwel hoger is dan die voor andere activiteiten. Ook uit de discussie komt praktijkgericht onderzoek als meest gewaardeerde taak naar voren. Maar ook voor deze taak wordt het budget te hoog geacht.

Innovatieve projecten

Deze taak scoort qua belang onder neutraal en voor wat het PT als financieringsmodel betreft is er een kleine meerderheid die dit als “onbelangrijk” of “zeer onbelangrijk” beoordeelt.

TOTAALBEELD ONDERZOEK EN INNOVATIE

Het belang voor deze taken scoort neutraal met een positieve uitschieter voor praktijkgericht onderzoek. Dit past in het patroon dat vooral de taken die zichtbare en direct toepasbaar resultaat leveren worden gewaardeerd. Het belang van innovatie

wordt wel onderkend, maar het patroon wijst op een voorkeur voor onderzoek met direct toepasbare resultaten. Daarbij wordt ook opgemerkt dat ondernemers graag zelf de aard en de richting van onderzoek willen sturen en dat ze waar voor hun geld willen.

De score op het kostenniveau geeft duidelijk aan dat ondernemers sterk letten op de prijs/prestatieverhouding en dat ze deze negatief beoordelen.

Tenslotte is in de discussie gebleken dat ondernemers geen compleet beeld hebben van alle uitgevoerd onderzoek en de resultaten daarvan.

3.4.3 Kwaliteit

	Beperken handelsbelemmeringen	Keuringen efficiënter maken	Borging kwaliteit
Belang	Belangrijk (3,8)	Belangrijk (3,6)	Neutraal (2,9)
Door PT?	Belangrijk (3,5)	Neutraal (3,3)	Neutraal (2,9)
Kosten	Te veel (2,3)		

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het belang van de taken “beperken handelsbelemmeringen” en “keuringen efficiënter maken” wordt positief beoordeeld. Borging van kwaliteit scoort neutraal qua belang, waarbij uit de discussie blijkt dat men kwaliteitsborging meer ziet als de directe, eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer.

Uitvoering / Financiering door het PT?

Ten opzicht van de vorige clusters, zien wij hier een significant hogere score, zeker waar het gaat om handelsbelemmeringen. Kennelijk acht men dit een taak waarvoor het PT specifiek geschikt is. Ook bij het coördineren van het efficiënter maken van keuringen ziet men de toegevoegde waarde van het PT. Voor borging van kwaliteit geldt dat wat minder, waarbij ook de spreiding van scores wat groter is met enkele respondenten die het beslist geen taak vinden voor het PT.

Kosten

Hier herhaalt zich het beeld dat de kosten te hoog geacht worden. De score is echter iets gematigder dan bij “onderzoek en innovatie”. Het totale bedrag voor taken op het terrein van kwaliteit is echter gering in vergelijking met de andere taken. Het is niet uit te sluiten dat het algemene gevoel: “het PT is te duur” hier heeft meegewogen.

PATROON PER TAAKGEBIED

Beperken handelsbarrières

Deze taak scoort hoog, zowel op belang als op uitvoering via het PT. Er is wel spreiding maar een duidelijke meerderheid scoort hier “belangrijk” en “zeer be-

langrijk”. Men verwacht het nodige van de belangenbehartiging van het PT. Deze taak kost op zich niet veel en oogst hoge waardering.

Keuringen efficiënter maken

Uit de discussie blijkt dat ondernemers het stroomlijnen van de keuringen sterk onderschrijven. Dat blijkt uit de scores met betrekking tot het belang dat daaraan gehecht wordt. Voor veel ondernemers is het niet duidelijk welke rol en bijdrage het PT heeft op dit taakgebied en de waarde van het PT wordt neutraal gewaardeerd.

Borging kwaliteit

De scores op deze activiteiten liggen duidelijk lager dan voor de andere twee. Hier ziet men de rol van het PT als beperkt, omdat borging van kwaliteit primair bij de ondernemers ligt.

TOTAALBEELD KWALITEIT

‘Beperken handelsbarrières’ en ‘keuringen efficiënter maken’ worden qua belang positief beoordeeld. Met name bij het beperken van handelsbarrières goed onderkend zien de ondernemers hier een duidelijke toegevoegde waarde en rol van het PT. Maar ook hier weer de perceptie van “te duur”.

3.4.4 Milieu en Energie

	Milieuprojecten
Belang	Neutraal (3,1)
PT?	Neutraal (2,7)
Kosten	Te veel (2,2)

TOTAALBEELD

In dit cluster is maar één taak opgenomen, waardoor we volstaan met het totaalbeeld.

Het belang van deze projecten wordt gemiddeld als neutraal gezien. De scores zijn sterk gespreid met een meerderheid voor “belangrijk” en “zeer belangrijk”.

De score op de vraag wat de rol van het PT moet zijn, wordt ook neutraal gescoord, maar hier is er een kleine meerderheid van scores “onbelangrijk” of “zeer onbelangrijk”.

Over de kosten is ook het oordeel duidelijk. De totale uitgaven worden als te hoog ingeschat.

3.4.5 Arbeid

	Arbeidsmarkt monitor	Arbeidsmarkt communicatie	ARBO projecten	Onderwijs
Belang	Neutraal (2,5)	Onbelangrijk	Neutraal (2,6)	Neutraal

		(2,4)		(3,1)
Door PT?	Onbelangrijk (2,2)	Onbelangrijk (2,3)	Onbelangrijk (2,2)	Neutraal (2,9)
Kosten	Te veel (2,2)			

PATROON HORIZONTAAL

Belang

Het belang van het takenpakket “arbeidsmarktmonitor, ARBO-projecten en onderwijs” wordt door ondernemers neutraal beoordeeld. Alleen “onderwijs” heeft een meerderheid van de scores aan de kant van “belangrijk” en “zeer belangrijk”. Arbeidsmarktcommunicatie blijkt zeer laag te scoren.

Uitvoering / Financiering door PT?

De rol en bijdrage van het PT wordt alleen bij “onderwijs” neutraal beoordeeld. De andere activiteiten worden als “onbelangrijk” beoordeeld. Er is sprake van enige spreiding maar een grote meerderheid van de deelnemers beoordeelt de rol van het PT als “onbelangrijk” of “zeer onbelangrijk”.

Kosten

Het oordeel over de kosten toont een vergelijkbaar beeld met de eerdere beoordelingen. Ook hier acht men de uitgaven van het PT te hoog.

PATROON PER TAAKGEBIED

Arbeidsmarktmonitor

De toegevoegde waarde van dit instrument wordt door de individuele ondernemer laag ingeschat, tijdens de discussie en toelichting bleek dat men deze gegevens niet van belang acht.

Arbeidsmarktcommunicatie

Ook het belang van arbeidsmarktcommunicatie scoort onbelangrijk. Ook hier zien de ondernemers nauwelijks een rol voor het PT.

ARBO projecten

Het belang wordt hier hoger beoordeeld, de totaal score licht rond neutraal. Daarbij speelt een rol dat de projecten toepasbaar zijn in de eigen onderneming. De rol van het PT in ARBO projecten wordt niet ondersteund.

Onderwijs

Het belang van onderwijs scoort neutraal, maar is wel de hoogste score voor het cluster arbeid. Maar ook hier ziet men de toegevoegde waarde van het PT niet echt.

TOTAALBEELD ARBEID

Het cluster “arbeid” scoort met uitzondering van “onderwijs” laag. Ondanks het feit dat het PT een goed platform is voor overleg tussen werkgevers en werknemers, wordt deze functie niet echt gewaardeerd.

Ondernemers zien de taken als activiteiten die ze zelf kunnen uitvoeren. De rol van de werknemersorganisaties in de sectorcommissies en het bestuur blijkt nauwelijks bekend.

3.4.6 Totaalbeeld over alle taken

Als we kijken naar de scores van het belang en de uitvoering / financiering door het PT dan valt op dat veel scores rondom neutraal uitkomen. In veel gevallen wordt dit niet veroorzaakt door veel neutrale beoordelingen, veel eerder door een stevige spreiding. De ene keer neigt de meerderheid van de deelnemers meer naar belangrijk (of zeer belangrijk), de andere keer meer naar “onbelangrijk” (of “zeer onbelangrijk”).

Het cluster “kwaliteit” en dan met name ‘beperken handelsbelemmeringen’ en ‘keuringen efficiënter maken’ scoren het hoogst in het belang en de rol en bijdrage van het PT.

De activiteiten uit het cluster “arbeid, arbeidsmarktmonitor, -communicatie en Arbo projecten” scoren het laagst in rol en bijdrage van het PT.

Ten aanzien van de kosten van de clusters en activiteiten is men eensgezind. De kosten achten de aanwezigen te hoog. Het commentaar richt zich zowel op de omvang en de breedte van het takenpakket, als op de wijze waarop het geld wordt besteed. De aanwezigen willen minder betalen, het PT hoeft ook minder te doen.

3.5 ORGANISATIESTRUCTUUR EN WIJZE VAN BESTURING PT

Tenslotte is aan de ondernemers een aantal stellingen voorgelegd over de toekomstige organisatiestructuur en de wijze van besturing van het PT. In de onderstaande tabel staan de scores weergegeven.

Nr.	Stelling	Score
1.	De sectorcommissies bepalen de activiteiten die het PT uitvoert en de uitgaven die hiermee gemoeid zijn. Het bestuur van het PT stelt de verordeningen vast en treedt meer op als toezicht-houder	Mee eens (3,6)
2.	Een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het PT bestuur.	Mee eens (4,1)
3.	Een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.	Mee eens (3,8)
4.	Een reken kamer houdt toezicht op het functioneren van het PT en de bestedingen van het geld.	Mee eens (3,8)
5.	Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar. Journalisten en andere belangstellenden	Mee eens (4,3)

	kunnen er bij aanwezig zijn.	
6.	Naast georganiseerde ondernemers moeten ook ongeorganiseerde ondernemers invloed kunnen uitoefenen op de keuze van activiteiten en projecten.	Mee eens (3,6)
7.	Het productschap Tuinbouw blijft zelfstandig en zal niet fuseren met andere productschappen.	Neutraal (3,2)

Stelling 1: de sectorcommissies zijn bepalend

Een overgrote meerderheid van de ondernemers is het met deze stelling eens. Dit betekent dat ondernemers voorstanders zijn van een sterkere rol voor sectorcommissies en meer afstand tussen bestuur en sectorcommissies.

Stelling 2: een lid van een sectorcommissie mag geen lid zijn van het bestuur

Een overgrote meerderheid van de ondernemers is het met deze stelling eens. Dit betekent dat de ondernemers tegen dubbelfuncties zijn en voorstanders zijn van een striktere scheiding.

Stelling 3: een lid van het bestuur of sectorcommissie mag geen functie hebben in een door het PT gefinancierde organisatie.

Ook met deze stelling is een overgrote meerderheid het eens. De antwoorden “mee eens” en “zeer mee eens” zijn sterk in de meerderheid.

Stelling 4: Een reken kamer houdt toezicht

Ook met deze stelling is een grote meerderheid het eens. De ondernemers zijn voor onafhankelijk toezicht en controle.

Stelling 5: Vergaderingen van sectorcommissies zijn openbaar

Met deze stelling is de grootste meerderheid het eens. De ondernemers zijn voor meer transparantie.

Stelling 6: Ook ongeorganiseerde ondernemers moeten invloed kunnen uitoefenen

Ook met deze stelling is een grote meerderheid het eens. Hiervoor zal het PT dus voorzieningen moeten treffen.

Stelling 7: PT blijft zelfstandig en zal niet fuseren

Deze stelling scoort neutraal. Veel ondernemers vullen ook neutraal in op deze stelling. Overall is een meerderheid van de ondernemers het met deze stelling eens.

4. INTERPRETATIE EN BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN VAN DE SESSIES

4.1 DE ROL VAN BERENSCHOT

De rol van Berenschot in dit onderzoek is, om de meningen van de participanten objectief en onvervormd weer te geven. Tijdens de sessie blijkt dat de meningsvorming voortkomt uit zowel de zaken die direct binnen de kaders van het PT liggen, maar ook door de omgeving en de situatie van de betrokkenen. De meningen die uiteindelijk over het takenpakket en de waarde van het PT worden gegeven worden gekleurd door andere overwegingen. Overwegingen overigens die passen in het kader van de meningsvorming over het toekomstige takenpakket van het PT.

Deze overwegingen van de deelnemers hebben wij opgetekend tijdens de discussies en geven wij hieronder in beknopte vorm weer.

4.2 DE BEKENDHEID MET DE TAKEN VAN HET PT

Ondanks de gedegen voorlichting, blijkt tijdens de sessies dat de parate kennis over taken en activiteiten van het PT te wensen overlaat. Dat maakt het de deelnemers moeilijk om een afgewogen oordeel te vormen over de taken en activiteiten. Algemene beelden van het PT bepalen mede de reacties op de meer gedetailleerde vragen.

4.3 DE ZICHTBAARHEID VAN ACTIVITEITEN

Ondanks alle pogingen die worden gedaan om de ondernemers voor te lichten, blijkt toch dat de zichtbaarheid van de activiteiten van het PT beperkt is. Folders en uitleg helpen, maar kunnen toch niet alle zaken helder maken. En wat niet duidelijk zichtbaar is, heeft ook weinig waarde in de ogen van de aanwezigen. Bovendien is niet altijd duidelijk dat bepaalde activiteiten bijvoorbeeld voor promotie en onderzoek, door het PT worden gefinancierd omdat de dragende en uitvoerende organisaties zich er mee profileren. Het is onvoldoende zichtbaar dat het PT dit mogelijk maakt.

4.4 DE BEDRIJFSECONOMISCHE SITUATIE

In de sector lopen de rendementen terug en een aanzienlijk deel van de bedrijven kampt met slechte resultaten. Dit leidt er toe dat alle kosten en uitgaven extra kritisch worden beoordeeld op de prijs / waarde verhouding. Ook de heffingen worden kritische bekeken en naarmate de nood hoger is, wordt ook de basishouding kritischer, met name wanneer het gaat om taken van het PT die pas op de langere termijn vruchten afwerpen.

4.5 WEERSTAND TEGEN REGELGEVING EN BUREAUCRATIE

De ondernemers in de sessies klagen over de grote hoeveelheid regelgeving en bureaucratie. De gedachte is dat ook het PT één van de motoren achter de toegenomen en strengere regelgeving is. Het is de ondernemers niet duidelijk dat het PT in opzet een bijdrage levert aan het werkbaar houden van regelgeving: zij zien het PT als één van de bronnen van overheidsbureaucratie.

4.6 DE POSITIE VAN DE BRANCHEORGANISATIES

Tijdens de sessie blijkt onvrede en kritiek op het PT. Deze onvrede blijkt verder te gaan dan alleen het PT. De huidige onrust in de belangenorganisaties blijkt te leiden tot een afnemend vertrouwen in die organisatie en in de bestuurders van die organisaties. Tijdens de discussierondes wordt in stevige bewoordingen over bestuurders en PT functionarissen geoordeeld. De ondernemers hebben het beeld dat hun belangen niet goed genoeg worden behartigd door bestuurders op meerdere niveaus en in verschillende rollen.

4.7 VERSCHUIVING VAN COLLECTIEF NAAR INDIVIDUEEL BELANG

Het is niet meer vanzelfsprekend, dat ondernemers sterk staan voor het collectief belang. Het directe eigenbelang van de eigen onderneming komt steeds sterker op de voorgrond. Wat aan het collectief wordt afgedragen, moet duidelijke positieve effecten hebben op de eigen bedrijfsvoering. Het “samen sterk” principe is niet meer vanzelfsprekend. Vooral de “ongeorganiseerden” geven dit signaal af.

4.8 BASISHOUDING EN OVERTUIGING

Een vrij grote minderheid van de aanwezigen uit zich in principiële termen over de schappen en het PT in het bijzonder. Deze ondernemers willen af van de verplichte heffingen, willen zelf meer invloed en hebben uitgesproken negatieve oordelen over de bestuurders en de wijze waarop bestuurd wordt. Het is wel duidelijk dat deze mensen over alle taken van het PT een negatief oordeel hebben. Zij pleiten voor afschaffing van het PT en zien geen taken die niet door andere organisaties overgenomen kunnen worden.

4.9 BETEKENIS VAN DE UITKOMSTEN

De aanpak is er op gericht geweest een onderbouwd beeld te krijgen van de meningen die leven onder ondernemers. De uitkomsten geven nadrukkelijk geen statistische betrouwbaarheid, maar geven wel duidelijke patronen. Ondanks alle overwegingen die hiervoor zijn vermeld moeten de meningen, in onze opvatting, serieus genomen worden. Het overgrote deel van de deelnemers onderbouwt zijn/haar mening met argumenten en komt met suggesties voor verbeteringen en alternatieven.

De (ongeorganiseerde en georganiseerde) ondernemers, geven heldere signalen af. Kritiek, maar ook opbouwende voorstellen.

De sectorcommissie Bomen en het bestuur van het PT, hebben de taak en de verantwoordelijkheid om de signalen uit beide richtingen te wegen en op grond daarvan te komen tot een mogelijke bijstelling van de toekomstverkenning. De signalen uit het onderzoek zijn helder. De meningen die naar voren komen zijn niet de individuele uitschieters, het zijn signalen dat ondernemers een bijstelling van het takenpakket aanbevelen.

5. SAMENVATTING

- Uit de startrondes blijkt een kritische stemming naar het PT. De activiteiten van het PT zijn niet echt bekend, de voorbeelden geven wel herkenning, maar de rol van het PT moet vaak nog verder toegelicht worden. Rond een derde van de ondernemers spreekt zich uit voor afschaffing van het PT. Enkele ondernemers spreken hun overtuiging uit over het nut en de toegevoegde waarde van het PT. De grote meerderheid ziet wel waarde van het PT, maar is kritisch over de omvang van het takenpakket en de daarmee samenhangende kosten. De beeldvorming over de organisatie (bureaucratisch) en de bestuurders (te veel voor zichzelf bezig) van het PT, is overwegend negatief. De huidige ontwikkelingen bij belangenbehartigingsorganisaties brengen het geloof in het concept van “samen sterk” aan het wankelen.
- Het belang van de taken uit het pakket “Markt en promotie” scoort licht boven neutraal. Productpromotie scoort wat hoger dan de andere taken. De meerderheid is van mening dat de rol van het PT in de uitvoering van de taken in dit cluster beneden neutraal scoort, de taak kan naar de mening van aanwezigen dus ook door andere organisaties worden uitgevoerd of gefinancierd. De kosten acht men in meerderheid te hoog.
- Onderzoek en innovatie scoren neutraal qua belang met een positievere score voor praktijkgericht onderzoek. De rol van PT in aansturing en financiering wordt als onbelangrijk tot neutraal gescoord. Ondernemers willen graag zelf de prioriteitsstelling van onderzoeksprojecten sturen. De aanwezigen achten de kosten te hoog, een signaal voor het verkleinen van het budget voor onderzoek en innovatie.
- De ondernemers zien het belang van het beperken van handelsbelemmeringen en het efficiënter maken van keuringen. De uitslagen wijzen op een per saldo positieve waardering voor het PT in deze taken. Tegelijkertijd herhaalt zich het algemene beeld; men vindt het te duur.
- Milieu en energie scoren op belang en op waarde van het PT neutraal. Ook hier worden de uitgaven te hoog gevonden.
- De scores voor de taken uit het cluster arbeid zijn lager dan die voor de andere taakvelden en liggen onder neutraal en worden soms onbelangrijk geacht.
- Over de volle breedte wordt gesteld dat de kosten te hoog zijn. Daarbij krijgen de kosten voor onderzoek de minst gunstige score. Opvallend is daarbij dat ook de clusters met lage kosten zoals kwaliteit, milieu en arbeid delen in de algemene beoordeling.
- De voorstellen over goed bestuur vinden veel bijval, de scores geven aan dat de ondernemers positief reageren op de voorstellen die in de toekomstverkenning zijn opgenomen.

Het totaalbeeld geeft aan dat de ondernemers een kleiner PT willen, dat zich richt op kerntaken en dat bij alle activiteiten substantieel zuiniger wordt. Ook het nemen van de consequenties van een dergelijke beweging, die zich zal vertalen in minder activiteiten op het terrein van marktwerking en onderzoek, doet de meningen niet verschuiven.